

Kurz informačního vzdělávání: průvodce online databázemi EBSCO

Ústřední knihovna FF MU

8. 4. 2008

Obsah kurzu

- Stručný úvod do problematiky
 - úvod do problematiky vyhledávání informace
 - dostupnost EIZ v počítačové síti MU
 - EIZ – problematika vyhledávání obecně
- Online databáze EBSCO
 - praktické vyhledávání ve vybraných databázích

Úvod do problematiky – proč odborné databáze?

- Současnost – Internet **x** odborné informační zdroje
- Mnoho uživatelů = internet uspokojí jejich informační potřeby – primární zdroj získávání informací = Google (Google efekt, syndrom Amazon)
- Student/uživatel může být nasycen informacemi z Internetu – **ALE** nevypěstuje si správné informační návyky spojené s vědeckou prací - solidní informační průzkum ve zdrojích **ověřitelných, úplných a aktuálních**

Úvod do problematiky

- Vyhledávání v odborných zdrojích probíhá sofistikovaněji než v případě zdrojů na Internetu
- Využívání spec. analytických způsobů vyhledávání, znalost systému, obsahové struktury bází dat, dotazovacího jazyka
- Proces vyhledávání – často probíhá přes prostředníka – knihovník, informační specialista – **uživatel sám**
- Koncový uživatel – přívětivé uživatelské rozhraní na principu grafického rozhraní – graphic user interface = GUI
- Uživatelské rozhraní = komunikační kanál mezi uživatelem a systémem
- Optimální uživatelské rozhraní by mělo uživateli umožnit vyhledávat v systému i bez znalosti informační problematiky

Elektronické informační zdroje

- EIZ obecně pojí podobné způsoby vyhledávání
- EIZ se liší tématikou, typem, GUI – většinou však všechny nabízejí podobné možnosti:

Prohlížení – listování, rejstříky, indexy

Vyhledávání – *jednoduché vyhledávání / pokročilé vyhledávání*

Kategorizace EIZ

Z hlediska typů:

- online katalogy = elektronické katalogy knihoven
- databáze (profesionálních informací)
- oborové portály
- digitální knihovny, e-knihy, e-časopisy

Z hlediska tématického a oborového:

- multioborové
- zdroje zaměřené na konkrétní obor

Databáze

Databáze = soubor sofistikovaně uspořádaných dat,
který vzniká zpracováním informací v rámci
určitého informačního systému

Druhy databází

- podle dostupnosti:

Volně dostupné

- veřejně přístupné a indexovatelné webové dokumenty

Licencované

- komerční databáze, které jsou přístupny jen autorizovaným uživatelům

Databáze (pokračování)

- podle formy:

Bibliografické/abstraktové

- bibliografické záznamy + abstrakty; sekundární zdroj, který informuje o existenci primárního zdroje, oborové databáze

Faktografické

- konkrétní údaje; textový nebo numerický charakter, encyklopedie

Plnotextové

- plné texty (full text) primárních pramenů (e-knihy, e-časopisy)

Citační

- citační ohlasy, impact faktory časopisů

EBSCO

- Přístup k databázím
 - z webu ÚK FF MU- www.phil.muni.cz/knihovna
- Elektronické informační zdroje MU
- Webová stránka Infozdroje.cz - www.infozdroje.cz

EBSCOhost

- Služba EBSCOhost – zpřístupňuje plnotextové a bibliografické databáze, které vytváří či nakupuje a zpřístupňuje firma EBSCO Publishing
- Projekt Databáze EBSCO – zdroje vědeckých informací pro humanitní a společenské obory – hrazen z programu 1N Min.školství, jsou ve vybraných knihovnách k dispozici plnotextové databáze fy EBSCO Publishing...

Booleovské operátory

- Booleovské operátory: **AND** – mezi dvěma termíny = vyhledány budou jen ty záznamy, které obsahují současně oba termíny – zužujeme výsledek vyhledávání
education **AND** technology
- Booleovský operátor **OR** – mezi dvěma termíny = vyhledány budou záznamy, které obsahují alespoň jeden z uvedených termínů – rozšiřujeme dotaz
college **OR** university
- Booleovský operátor **NOT** – mezi dvěma termíny – záznamy, obsahující termín na pravé straně budou vyloučeny – zužujeme dotaz
television **NOT** cable

Krácení, zástupné znaky

- Wildcard, Truncation – krácení, zástupné znaky
- !!! Symboly a významy nejsou jednotné – v jednotlivých rešeršních systémech se liší !!!
- Používáme pro sestavení širšího dotazu – jednotné/množné číslo, pravopisné možnosti

? – uprostřed slov - ne?t – umožní vyhledat výrazy – neat, nest, next

* - používána na konci termínu – comput* - umožní vyhledat výrazy – computer, computing

Proximitní operátory

- Operátory, které specifikují vzdálenost mezi dvěma vyhledávacími slovy
- **!!!** Symboly a významy nejsou jednotné – v jednotlivých rešeršních systémech se liší **!!!**
- (**N** nebo **W**) a číslo
- Příklad: **tax N5 reform** – vyhledá záznamy ve kterých bude výraz tax vzdálen nejvíce 5slov od výrazu reform bez ohledu na pořadí, ve kterém se vyskytují– **tax reform, reform of income tax**
 - : **tax W8 reform** – vyhledá záznamy ve kterých bude výraz tax vzdálen nejvíce 8 slov od výrazu reform, ale, musí být v pořadí, ve kterém byly námi uvedeny

Zúžení rešerše (Limiters)

- **Full Text** - zúžení výsledných článků pouze na plné texty
- **Journal** - název časopisu, ze kterého mají být výsledné články (napsat v odpovídajícím tvaru - např. Newsweek)
- **Scholarly** (Peer Reviewed Journals) - omezení pouze na lektorované časopis
- **Date Published** - zúžení výběru článků za konkrétní časové období (možno zadat měsíc a rok)
- **Publication Type** - omezení podle typu publikace (např. periodika, noviny, knihy)
- **Document Type** - zúžení podle druhu dokumentu (např. článek, recenze, případová studie, rozhovor, bibliografie)

Rozšíření rešerše (Expanders)

- **Also search within the full text of the articles** - bude vyhledávat zadané slovo v plném textu článků, stejně jako v abstraktech
- **Automatically "And" search terms** - automaticky přidává mezi zadané termíny operátor and bez nutnosti vypisovat ho do rešeršního dotazu

EBSCO

- Červen – červenec 2008 – nové rozhraní

<http://www.ebscohost.com/thisTopic.php?marketID=1&topicID=969>

Obecné zásady při vyhledávání v DB

- nastudování nápovědy (HELP), příp. FAQ, ukázek vyhledávání
- slovní formulace dotazu (klíčová slova, co nejvíce synonymních výrazů)
- pozor na gramaticky správnou formu a stop slova
- uvědomit si kritéria a omezení pro vyhledávání (kvalita, kvantita, geografické omezení, jazykové omezení, časové omezení, příp. omezení podle druhu dokumentu)
- využít nástroje na vyhledávání:
 - tezaury, rejstříky (řízené slovníky)
 - možnosti jednoduchého a pokročilého vyhledávání
 - boolovské operátory, proximitní operátory
 - hledání frází, polí
- při větším množství nalezených informací být schopen dotaz ještě více omezit a naopak při nedostatku nalezených informací dotaz zobecnit, kriticky hodnotit kvalitu nalezených informací

Děkujeme za pozornost

Tomáš Pavela (pavela@phil.muni.cz)

Eva Trochtová (trochtova@phil.muni.cz)

Ústřední knihovna FF MU

(<http://www.phil.muni.cz/knihovna/>)

Nástroje pro vyhledávání

- **Boolovské operátory**
 - AND – současný výskyt obou vyhledávacích termínů, zužuje dotaz
 - OR – alespoň jeden z vyhledávacích termínů, rozšiřuje dotaz
 - NOT – operátor vyloučení dokumentů obsahující zadaný termín
- **proximitní operátory**
 - NEAR (většinou 10 slov)
 - ADJ (adjacent)
 - WITH
- **fráze “ ”** - řetězec slov, které se v textu dokumentu musí vyskytovat v přesně stanoveném pořadí vedle sebe
- **truncation** – krácení podle slovních kořenů *
- **wild cards** – zástupné znaky ? *